59. పైఙ్గలోపనిషత్తు

1 సదేవ సౌమ్యేదమగ్ర ఆసీత్ తన్నిత్యముక్త మక్రి
యం సత్యజ్ఞానానందం పరిపూర్ణం సనాతన మేక
మేవాద్వితీయం బ్రహ్మ. (ప్రథమోఽధ్యాయః)

సృష్టికి పూర్వము సద్వస్తువు (ఆత్మ) ఒక్కటే యుండెను. అది నిత్యముక్తమైనది. నిరాకరహితమైనది సత్యజ్ఞానానందమయ మైనది. పరిపూర్ణమైనది, సనాతనమైనది, ఏకమైనది. అద్వితీయ మైనది. అదియే బ్రహ్మము.

2 కామకర్మాన్వితా ఽవిద్యాభూతవేష్టితో జీవో దేహాన్తరం
ప్రాప్య లోకాన్తరం గచ్ఛతి, ప్రాక్కర్మఫలపాకే
నావర్తాంతరకీటవ ద్విశ్రాంతిం నైవ గచ్ఛతి సత్కర్మ
పరిపాకతో బహూనాం జన్మనా మన్తే నృణాం మో

క్షేచ్ఛా జాయతే, తదా సద్గురు మాశ్రిత్య చిరకాల సేవయా బన్ధా న్మోక్షం కశ్చి త్ప్రయాతి, అవిచార కృతో బ విచారా న్మోక్షో భవతి, తస్మా త్సదా విచారయేత్, అధ్యారోపాపవాదత స్స్వరూపం నిశ్చ యీకర్తుం శక్యతే, తస్మా త్సదా విచారయే జ్జగజ్జీవ పరమాత్మనః, జీవభావ జగద్భావ బాధే ప్రత్యగభిన్నం బ్రహ్మై వావశిష్యతే. (ద్వితీయోఽధ్యాయః)

కామకర్మలతోను, అజ్ఞానముతోను, పంచభూతములతోను గూడిన జీవుఁడు పునర్జన్మనుపొంది లోకాంతరమున కేగుచున్నాఁడు. పూర్వకర్మఫల పరిపాకముచే అతఁడు సుడిగుండమునందలి పురుగు వలె విశ్రాంతిలేకయుండును. సత్కర్మపరిపాకముచే బహుజన్మల అంతమున జనులకు మోక్షేచ్ఛ కలుగుచున్నది. అట్టి మనుజుఁడు సద్గురువు నాశ్రయించి చిరకాలము సేవచేసి మోక్షమును పొందును. విచారణ లేకపోవుటచే బంధము కలుగును. విచారణచే మోక్షము కలుగును. కావున విజ్ఞుఁడు సదా విచారణ చేయవలెను. అధ్యారోప, అపవాదములచే ఆత్మస్వరూపమును నిశ్చయింపవలెను. విజ్ఞుఁడు జగత్తును, జీవుని, పరమాత్మను గురించి సదా విచారింపవలయును. జీవుని తత్త్వమును, జగత్తత్త్వమును ఎఱిఁగినయెడల ప్రత్యక్స్వరూపమైన బ్రహ్మమే శేషించును.

3 పరజీవోపాధిమాయావిద్యే విహాయ తత్త్వంపదలక్ష్యం ప్రత్యగభిన్నం బ్రహ్మ, తత్త్వమసీ త్యహం బ్రహ్మా స్మీతి వాక్యార్థ విచారశ్రవణం భవతి, ఏకాంతేన శ్రవ ణార్థానుసంధానం మననం భవతి, శ్రవణ మనన నిర్వి చికిత్సేఽర్థే వస్తు న్యేకతానతయా చేత స్స్థాపనం నిది ధ్యాసనం భవతి. (తృతీయోఽధ్యాయః)

పరమాత్మ, జీవాత్మల ఉపాధులైన మాయ, అవిద్యలను వదలి తత్త్వంపదలక్ష్యమైన ప్రత్యగభిన్న పరబ్రహ్మమును ఎఱుఁగవలెను. 'తత్త్వమసి', 'అహంబ్రహ్మాస్మి' అను మహావాక్యముల అర్థమును విచారించుట శ్రవణము. ఏకాంతమున పరమార్థమును అనుసంధించుట మననము. శ్రవణమననములచే అసందిగ్ధమైన అర్థమందు ఏకాగ్రముగా మనస్సును నిలిపియుంచుట నిదిధ్యాసనము.

4 ధ్యాతృధ్యానే విహాయ నివాతస్థితదీపవద్ధ్యేయైకగోచరం చిత్తం సమాధిర్భవతి.

5 ఇహానాదిసంసారే సంచితాః కర్మకోటయ అనేనైవ విలయం యాన్తి, తతో ఽభ్యాసపాటవాత్సహస్రశ స్సదాఽమృతధారా వర్షతి, తతో యోగవిత్తమాః సమాధిం ధర్మమేఘం ప్రాహుః, వాసనాజాలే నిశ్శేషమమునా ప్రవిలాపితే కర్మసంచయే పుణ్యపాపే సమూలోన్మూలితే ప్రాక్పరోక్షమపి కరతలామలకవద్వాక్యమప్రతిబద్ధాపరోక్షసాక్షాత్కారం ప్రసూయతే, తదా జీవన్ముక్తో భవతి. (తృతీయోఽధ్యాయః)

ధ్యాతృధ్యానములను వదలి గాలివీచనిచోటఁగల దీపమువలె ధ్యేయమైక గోచరమగు చిత్తము గలిగియుండుట సమాధి యనఁబడును. ఈ స్థితి అనాదియగు సంసారమున సంచితములైయున్న కర్మరాసులు సమాధివలన నశించిపోవును. తదనంతరము అభ్యాస మహిమచే వేలకొలఁది అమృతధారలు కురియును. కావున యోగవేత్తలు సమాధిని 'ధర్మమేఘము' అని అందురు. వాసన లన్నియు సమాధిచే నశించిపోఁగా, కర్మసంచయము సమూలముగ వినాశము కాఁగా వేదాంతవాక్యము కరతలామలకమువలె అపరోక్ష సాక్షా

త్కారమును కలుగఁజేయును. అప్పుడు బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు జీవన్ముక్తుఁ డగును.

6 ఉపాధివిలయా త్పరమాత్మని విలీయతే, విశ్వ తైజస ప్రాజ్ఞాః స్వస్వోపాధిలయా త్ప్రత్యగాత్మని లీయన్తే తతో బ్రాహ్మణ స్సమాహితో భూత్వా తత్త్వంపదైక్య మేవ సదా కుర్యాత్, తతో మేఘాపాయే ఽంశుమా నివాత్మా ఽవిర్భవతి. ధ్యాత్వా మధ్యస్థ మాత్మానం కలశాన్తరదీపవత్, అంగుష్ఠమాత్ర మాత్మాన మధూమజ్యోతిరూపకమ్. (తృతీయోఽధ్యాయః)

ఉపాధివిలయముచే జీవుఁడు పరమాత్మయందు లయించును. విశ్వతైజస ప్రాజ్ఞులున్ను, పరమాత్మయందు లయముఁ బొందు చున్నారు. బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు సమాధిస్థితుఁడై సదా 'తత్త్వం' పదైక్యమును సలుపవలెను. పిదప మేఘము తొలఁగఁగా సూర్యుఁడు ప్రత్యక్షమగునట్లు ఆత్మ సాక్షాత్కరించును. కావున హృదయము నందు కలశమందు ధూమములేని దీపమువలె తేజరిల్లు అంగుష్ఠ మాత్రాత్మను ధ్యానించవలయును.

7 ప్రకాశయన్త మన్తస్థం ధ్యాయే త్కూటస్థ మవ్యయమ్ ధ్యాయ న్నాస్తే మునిశ్చైవ చాసుప్తే రామృతే స్తు యః. (తృతీయోఽధ్యాయః)

తనయందు ప్రకాశించుచున్న కూటస్థ, అవ్యయ పరమాత్మను ముని ఎల్లకాలములందు (యావజ్జీవితము) ధ్యానించుచుండును.

8 అమానిత్వాది సంపన్నో ముముక్షు రేకవింశతి కులం, తారయతి, బ్రహ్మవిన్మాత్రేణ కులమేకోత్తరశతం తారయతి. (చతుర్థోఽధ్యాయః)

అమానిత్వాది జ్ఞానలక్షణ సంపన్నుఁడైన ముముక్షువు ఇరువదియొక్క తరములను తరింపఁజేయును. బ్రహ్మజ్ఞాన మాత్రము చేత మనుజుఁడు నూటయొక్క తరములను తరింపఁజేయును.

9 తతో నారాయణ స్సాక్షా ద్ధృదయే సుప్రతిష్ఠితః.

(చతుర్థోధ్యాయః)

సాక్షాత్ నారాయణుఁడు జనుల హృదయమునందు సుప్రతిష్ఠితుఁడై యున్నాఁడు.

10 దగ్ధస్య దహనం నాస్తి పక్వస్య పచనం యథా,
జ్ఞానాగ్ని దగ్ధదేహస్య న చ శ్రాద్ధం న చ క్రియా.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

దహించినదానికి దహనము పని లేదు. పక్వమైనదానికి పచనముతో పనిలేదు. అట్లే జ్ఞానాగ్నిచే దహింపఁబడిన శరీరము కలవానికి శ్రాద్ధముగాని, క్రియగాని లేదు.

11 యావ చ్చోపాధిపర్యన్తం తావ చ్ఛుశ్రూషయే ద్గురుమ్

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

ఉపాధియున్నంతవఱకు శుశ్రూషాదులచే గురువును సేవించవలయును.

12 శుద్ధమానసః శుద్ధచిద్రూపః సహిష్ణుః సోఽహ మస్మీతి ప్రాప్తే జ్ఞానేన విజ్ఞానే, జ్ఞేయే పరమాత్మని హృది సంస్థితే, దేహే లబ్ధశాన్తి పదం గతే, తదా ప్రభా మనో బుద్ధిశూన్యం భవతి. **(చతుర్థోఽధ్యాయః)**

శుద్ధమనస్సు, శుద్ధ చిద్రూపముగలిగి, సహిష్ణువైన బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు 'పరమాత్మనే నేను' అను జ్ఞానము ప్రాప్తము కాఁగా, దానిచే విజ్ఞానము కలుగఁగా జ్ఞేయమైన పరమాత్మను హృదయమునఁ గాంచి శాంతినొందఁగా అప్పుడాతఁడు మనోబుద్ధిరహితమగు ఆత్మస్వరూపుఁడే యగుచున్నాఁడు.

13 పిండస్థోఽపి ప్రత్యగాత్మా సర్వవ్యాపీ భవతి.
(చతుర్థోఽధ్యాయః)

శరీరమందున్నను ప్రత్యగాత్మ సర్వవ్యాపకమై యున్నది.

14 హృదయం నిర్మలం కృత్వా
చిన్తయిత్వా హ్యనామయమ్,
అహమేవ పరం సర్వమితి
పశ్యేత్పరం సుఖమ్. (చతుర్థోఽధ్యాయః)

హృదయమును నిర్మల మొనర్చుకొని అనామయమగు పరమాత్మను ధ్యానించి 'ఆ పరమాత్మ నేనే' అని యెఱిఁగి జీవుఁడు పరమానందమును పొందవలయును.

15 ఆకాశవత్సూక్ష్మశరీర ఆత్మా
న దృశ్యతే వాయువదన్తరాత్మా,
స బాహ్యమభ్యంతర నిశ్చలాత్మా
జ్ఞానోల్కయా పశ్యతి చాన్తరాత్మా. (చతుర్థోఽధ్యాయః)

ఆకాశమువలె ఆత్మ సూక్ష్మస్వరూపము కలది. అది వాయువువలె దృష్టికి గోచరముకాదు. ఆత్మ బాహ్యాభ్యంతరములందును నిశ్చలమైనది. జ్ఞానమను దీపముద్వారా విజ్ఞుఁడు అంతరాత్మను దర్శించుచున్నాఁడు.

16 తపే ద్వర్షసహస్రాణి ఏకపాదస్థితో నరః,
ఏతస్య ధ్యానయోగస్య కలాం నార్హతి షోడశీమ్.
(చతుర్థోఽధ్యాయః)

వేలకొలఁది సంవత్సరములు ఒంటిపాదముపై నిలఁబడి తపస్సు చేసినను, ఒక్క ధ్యానయోగముయొక్క పదునాఱవభాగముతో నైనను అది సమానము కానేరదు.

17 విజ్ఞేయో ఽక్షరతన్మాత్రో జీవితం చాపి చంచలమ్,
విహాయ శాస్త్రజాలాని యత్సత్యం తదుపాస్యతామ్
(చతుర్థోఽధ్యాయః)

అక్షరమగు పరమాత్మను ఎఱుఁగవలెను. జీవితము చంచలమైనది. శాస్త్రసమూహములను వదలి సత్యమగు పరమాత్మను ఉపాసింపవలెను.

18 అనంతకర్మ శౌచం చ జపో యజ్ఞ స్తథైవ చ,
తీర్థయాత్రాభిగమనం యావత్తత్త్వం న విన్దతి.
(చతుర్థోఽధ్యాయః)

మనుజుఁడు (ఆత్మ) తత్త్వము నెఱుఁగక యున్నంతవఱకు అనేకకర్మలు, శౌచము, జపము, యజ్ఞము, తీర్థయాత్ర మొదలైనవి ఆచరింపుచుండును.

19 అహం బ్రహ్మేతి నియతం
మోక్షహేతు ర్మహాత్మనామ్,
ద్వే పదే బన్ధమోక్షాయ
న మమేతి మమేతి చ.

మమేతి బధ్యతే జన్తు ర్న మమేతి విముచ్యతే.
(చతుర్థోఽధ్యాయః)

మహాత్ములకు 'అహం బ్రహ్మ' (నేను బ్రహ్మమును) అను భావనే నియతముగ మోక్షకారణమై యున్నది. బంధమునకు, మోక్షమునకు 'మమ' (నాది), 'నమమ' (నాదికాదు) అను రెండు పదములే కారణము. జీవుడు 'మమ' అనుభావముచే బంధమును, 'నమమ' అను భావముచే మోక్షమును పొందుచున్నాడు.

20 మనసో హ్యున్మనీభావే ద్వైతం నైవోపలభ్యతే,
యదా యాత్యున్మనీభావ స్తదా తత్పరమం పదమ్.
(చతుర్థోఽధ్యాయః)

మనస్సు ఉన్మనీభావమును (మనస్సునశించిపోవుస్థితిని) పొందగా ద్వైతభావము కలుగదు. మనస్సు ఉన్మనీభావముం బొందగనే జీవునకు పరమాత్మపదము లభించును.

21 హన్యా న్ముష్టిభి రాకాశం క్షుధార్తః ఖండయే త్తుషమ్
నాహం బ్రహ్మేతి జానాతి తస్య ముక్తి ర్న జాయతే.
(చతుర్థోఽధ్యాయః)

ఆకాశమును పిడికిళ్ళచే కొట్టుగాక! ఆకలిగొన్నవాడు పొట్టును దంచుగాక! 'నేను బ్రహ్మమును' అని యెఱుంగనంతవఱకును ఎవనికిని మోక్షము కలుగనేరదు.

22 తద్విష్ణోః పరమం పదం సదా పశ్యన్తి సూరయః.
(చతుర్థోఽధ్యాయః)

ఆ విష్ణువుయొక్క (పరమాత్మయొక్క) మహోన్నతపదమును జ్ఞానులు సదా కాంచుచుందురు.